

**ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΔΣ12127032025

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Κ.Ε.Δ.Ε.
της 27^{ης} Μαρτίου 2025

Στην Αθήνα σήμερα, 27 Μαρτίου 2025, ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:00, συνήλθε σε συνεδρίαση, δια ζώσης και με τηλεδιάσκεψη (μεικτή), σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 5043/2023 (Α' 91), το Διοικητικό Συμβούλιο της Κ.Ε.Δ.Ε., ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της, κ. Λάζαρου Κυρίζογλου, Δημάρχου Αμπελοκήπων-Μενεμένης και υπό την προεδρία του.

Κατά τη συνεδρίαση παρέστησαν οι Δήμαρχοι: Αλεξόπουλος Γρηγόρης Δυτικής Αχαΐας, Αμπατζόγλου Θεόδωρος Αμαρουσίου, Αναστασιάδης Φίλιππος Παγγαίου, Αποστολόπουλος Ηλίας Παπάγου-Χολαργού, Γκουντάρας Αντώνιος Αγιάς, Δανηλίδης Συμεών Νεάπολης-Συκεών, Δούκας Χάρης Αθηναίων, Καστρινός Αλέξιος Πηνειού, Κούλης Ευστάθιος Γορτυνίας, Κωνσταντέλλος Γρηγόριος Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης, Μαμάκος Αθανάσιος Λαρισαίων, Μπέγκας Θωμάς Ιωαννιτών, Παπαναστασίου Γεώργιος Αग्रινίου, Πελετίδης Κωνσταντίνος Πατρέων, Ραβιόλος Ελευθέριος Καρύστου, Τσακίρης Παντελεήμων Ωραιοκάστρου, Τσιάκος Βασίλειος Καρδίτσας και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι: Γιαλιτάκης Νικόλαος Ηρακλείου, Ζαχαριάδης Κωνσταντίνος Αθηναίων, Καραμαλάκης Μιχαήλ Ηρακλείου, Καφαντάρης Δημήτριος Πύλου-Νέστορος, Μουράτογλου Ιωάννης Έδεσσας, Μπαρμπάκος Ευάγγελος Καλλιθέας, Μπίρμπας Δημήτριος Αιγάλεω, Τεντόμας Χρήστος Αθηναίων, Τζιαχρήστας Δημήτριος Δομοκού, Τσιαντής Δημήτριος Λίμνης Πλαστήρα.

Απόντες: η Δήμαρχος Ζωγράφου Καφατσάκη-Βλάχου Σταματία και οι Δημοτικοί Σύμβουλοι: Καταβούτας Γεώργιος Τρικκαίων, Υδραίου Μερόπη-Σπυριδούλα Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία του Σώματος και γενομένης συζητήσεως, πάρθηκε η παρακάτω απόφαση:

Απόφαση 121^η

ΘΕΜΑ: Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης για τη Δυτική Μακεδονία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΕΔΕ, άκουσε εισήγηση από τον κ. Πάρι Κουκουλόπουλο, Βουλευτή Ν. Κοζάνης – πρ. Πρόεδρο της ΚΕΔΕ, σχετικά με την κοινοβουλευτική πρωτοβουλία που ανέλαβε, με στόχο τη θέσπιση «Ρήτρας Δίκαιης Μετάβασης για τη Δυτική Μακεδονία», δεδομένης της οριακής κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει η περιφέρεια, εξαιτίας της απολιγνιτοποίησης.

Η πρωτοβουλία αυτή αφορά στην κατάθεση τροπολογίας, την οποία ανέλυσε στο Δ.Σ., και περιλαμβάνει δέσμη νομοθετικών παρεμβάσεων, ώστε όλα τα υπουργεία, η κυβέρνηση και συνολικά η Δημόσια Διοίκηση να έχουν την υποχρέωση

να εφαρμόζουν -υπό τον ανώτατο συντονισμό της Προεδρίας της Κυβέρνησης – τη Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης με περιορισμένο χρονικό εύρος.

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος της ΚΕΔΕ, κ. Λάζαρος Κυρίζογλου, αναφέρθηκε στην επιστολή του Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας, κ. Γιώργου Αμανατίδη, με την οποία υπογραμμίζει ότι η ανάγκη διακριτής κατ' εξαίρεση στήριξης της περιοχής είναι αδήριτη και ότι η Ρήτρα μπορεί να αποτυπωθεί με προσαύξηση των πόρων που επενδύονται στην περιοχή, να αποτελεί καθημερινή πρακτική στις τρέχουσες κατανομές πόρων αλλά και στον σχεδιασμό των μεγάλων έργων.

Τέλος, ο Πρόεδρος αφού τόνισε ότι είναι αδήριτη η ανάγκη στήριξης της Δυτικής Μακεδονίας που βρίσκεται σε φάση μετάβασης εξαιτίας της απολιγνιτοποίησης, η οποία, όπως υπογράμμισε, αν δε γίνει με δίκαιο και τον δέοντα τρόπο θα έχει δυσμενείς και επώδυνες συνέπειες για τις τοπικές κοινωνίες, ύστερα από διαλογική συζήτηση,

Αποφασίζει κατά πλειοψηφία

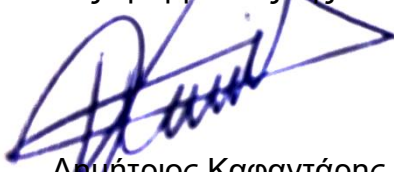
Στηρίζει την πρωτοβουλία – πρόταση του πρώην προέδρου της ΚΕΔΕ και βουλευτή Κοζάνης, κ. Πάρι Κουκουλόπουλου για την εφαρμογή της «Ρήτρας Δίκαιης Μετάβασης για τη Δυτική Μακεδονία», η οποία επισυνάπτεται.

Στην ανωτέρω απόφαση ψήφισε κατά το μέλος του Δ.Σ. Κώστας Πελετίδης, Δήμαρχος Πατρέων – επικεφαλής της αυτοδιοικητικής παράταξης ΛΑΪΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ.

.....

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ε.Δ.Ε.

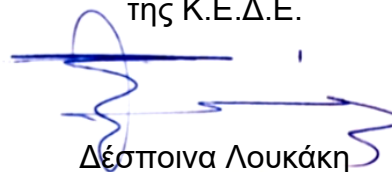

Δημήτριος Καφαντάρης
Δημοτικός Σύμβουλος Πύλου-Νέστορος

Ο Πρόεδρος της Κ.Ε.Δ.Ε.

Λάζαρος Κυρίζογλου
Δήμαρχος Αμπελοκήπων-Μενεμένης

Η Αναπληρώτρια Γενική Διευθύντρια
της Κ.Ε.Δ.Ε.

Δέσποινα Λουκάκη

Κίνημα Αλλαγής

ΚΟΥΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΡΙΣ

Βουλευτής ν. Κοζάνης

Τετάρτη, 22 Ιανουαρίου 2025

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ

Στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «*Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 - Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας - Αναδιοργάνωση των ιατροδικαστικών υπηρεσιών - Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust - Μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας - Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις*».

Θέμα: Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης για τη Δυτική Μακεδονία

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Με την προτεινόμενη ρύθμιση θεσπίζεται «ρήτρα δίκαιης μετάβασης» για τις υπό απολιγνιτοποίηση περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας (στο εξής «ρήτρα»). Εισάγεται στο θεσμικό πλαίσιο της Χώρας το αναγκαίο και κατάλληλο νομικό έρεισμα, προκειμένου η Πολιτεία διυπουργικά και συντονισμένα να σταθεί αρωγός στους κατοίκους των νομών Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας, οι οποίοι βιώνουν τις πολύπλευρες συνέπειες μετάβασης στη νέα εποχή μετά το λιγνίτη.

Η παρούσα Τροπολογία αποτελεί υλοποίηση της δέσμευσης που επανειλημμένως εδώ και χρόνια έχει δοθεί τόσο από μέλη της Κυβέρνησης στο πλαίσιο επισκέψεών τους στην περιοχή και επαφών τους με τοπικούς φορείς και κατοίκους, όσο και από στελέχη του κόμματος της Ν.Δ., αλλά μέχρι στιγμής, παρά την πάροδο των ετών, δεν έχει γίνει πράξη. Επίσημο Δελτίο Τύπου μάλιστα για διυπουργική επέκταση της ρήτηρας είχε εκδώσει ο Υπουργός Περιβάλλοντος & Ενέργειας την 11^η Αυγούστου 2020, μετά τη συνεδρίαση της «Κυβερνητικής Επιτροπής για την Απολιγνιτοποίηση» («*Αποφασίσθηκε η Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης - που έχει ήδη υποστηρίξει το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες - να διατρέχει το σύνολο των αναπτυξιακών κορίως παρεμβάσεων όλων των Υπουργείων στις λιγνιτικές περιοχές, με στόχο την άμβλυνση του οικονομικού και κοινωνικού*

κότους της μετάβασης»), παρά ταύτα έκτοτε η εφαρμογή της “αγνοείται” ακόμα και στο Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας.

Υιενθυμίζεται ότι έχουν παρέλθει πλέον των πέντε ετών από τον Σεπτέμβριο του 2019, όταν ο Πρωθυπουργός από το βήμα του ΟΗΕ ανακοίνωσε πως αποφάσισε να εφαρμόσει ένα πολύ γρήγορο πρόγραμμα απολιγνιτοποίησης. Η “άρων άρων” -άνευ άμεσης εφαρμογής ενός ρεαλιστικού σχεδίου για την επόμενη ημέρα- απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων (με ταυτόχρονη επιζήμια εξάρτηση της Ελλάδας από το ρυπογόνο και εισαγόμενο φυσικό αέριο) επέφερε **καίριο πλήγμα** στην “καρδιά” της οικονομικής ζωής της Δυτικής Μακεδονίας, η οποία βασιζόταν στο συντριπτικό ποσοστό της στην εξόρυξη λιγνίτη, αλλά και στον ευρύτατο και ακμαιότατο κύκλο δραστηριοτήτων που είχε αναπτυχθεί γύρω από την αξιοποίηση του εγχώριου καυσίμου. Οι αριθμοί αποτελούν αδιάψευστους μάρτυρες για το “ντόμινο” συνεπειών που έκτοτε προκλήθηκε, σε συνδυασμό με την κρίση του τομέα γουνοποιίας που επίσης αποτελούσε πλώνα της περιφέρειας. Ενδεικτικά, η Δυτική Μακεδονία καταγράφει τρεις αρνητικές πρωτιές στην Έκθεση του Ο.Ο.Σ.Α. «Περιφέρειες και πόλεις του ΟΟΣΑ με μια ματιά, 2024» («*OECD Regions and Cities at a Glance, 2024*»), που δημοσιεύθηκε την 6^η Δεκεμβρίου 2024, καθώς είναι πρώτη σε μείωση πληθυσμού, πρώτη σε ποσοστό ανεργίας και πρώτη σε μείωση του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Παρά το γεγονός ότι ο Πρωθυπουργός, κ. Μητσοτάκης, την 26^η Νοεμβρίου 2021 κατά την επίσκεψή του στην Κοζάνη είχε δεσμευτεί για την εφαρμογή σχεδίου απολιγνιτοποίησης και δίκαιης μετάβασης ύψους 7,5 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027, οι εν λόγω πόροι δεν έχουν φθάσει στην περιοχή, με την οικονομική, εργασιακή και κοινωνική ζωή να καταρρέει, εξαιτίας των ελλείψεων, αστοχιών και πρωτίστως καθυστερήσεων της Κυβέρνησης. Αρκεί να αναφερθεί ότι από τις δεκαέξι εμβληματικές επενδύσεις υψηλής τεχνολογίας που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν, μόλις οι τέσσερις εντάχθηκαν στο εγκριθέν από την Ε.Ε. Σχέδιο Δίκαιης Μετάβασης και τελικώς απέμεινε μόνο η μία.

Στόχος, λοιπόν, της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η άρση του παραδόξου, αντί ειδικής κατά προτεραιότητα μέριμνας προς όφελός τους, οι κάτοικοι της Δυτικής Μακεδονίας καθημερινά να περνούν στη λήθη των κυβερνητικών προτεραιοτήτων. Αυτό παρατηρείται σε σειρά ενεργειών Υπουργείων που στερούνται εξειδικευμένου ενδιαφέροντος για τη Δυτική Μακεδονία, ενδεικτικά από τις δημόσιες υποδομές και συγκοινωνίες μέχρι τις δημόσιες δομές υγείας της περιοχής, τις χιλιάδες κενές οργανικές θέσεις στις τοπικές Υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το περιεχόμενο εφαρμοζόμενων προγραμμάτων κ.ο.κ. Είτε από έλλειψη γνώσης για το ειδικό καθεστώς που βιώνει η περιφέρειά μας είτε συντηρία άλλων παραγόντων, τα μέλη της Κυβέρνησης λημονούν τις ανάγκες της περιοχής. Αποτέλεσμα είναι, αντί της εξαγγελθείσας ρήτρας δίκαιης μετάβασης, να επιλοχαφεί σωρεία διαδοχικών αδικιών και ανισοτήτων εις βάρος της.

Δεδομένων των ανωτέρω, καθίσταται αναγκαία η ρητή δεσμευτική εισαγωγή στο σύστημα διακυβέρνησης ως υποχρεωτικής της λήψης μέριμνας για τις υπό απολιγνιτοποίηση περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας. Τούτο επιτυγχάνεται με τις προτεινόμενες διατάξεις, οι οποίες αφενός μεν εισάγουν υποχρεωτικότητα εφαρμογής της ρήτηρας, αφετέρου με συγκεκριμένες ρεαλιστικές διαδικασίες, με απόδοση σαφώς οριοθετημένων αρμοδιοτήτων, με προληπτικές και κατασταλτικές δικλίδες ασφαλείας, διασφαλίζουν ότι το νέο θεσμικό πλαίσιο θα εφαρμόζεται **απαρέγκλιτα στην πράξη, με τον έλεγχο τήρησής του στο ανώτατο κυβερνητικό επίπεδο συντονισμού και καθοδήγησης όλων των Υπουργείων, ήτοι στην Προεδρία της Κυβέρνησης.**

Επισημαίνεται ότι η -εύλογη, θεμιτή, αναλογική και αιτιολογημένη, βάσει αντικειμενικών αξιολογικών κριτηρίων- λήψη θετικών μέτρων προς άρση ανισοτήτων που πηγάζουν από ειδικές διαφορετικές συνθήκες (εν προκειμένω στις υπό απολιγνιτοποίηση περιοχές), δεν αντίκειται αλλά αντιθέτως πηγάζει από τη **συνταγματική αρχή της ισότητας**, όπως παγίως έχει νομολογηθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας, επιπλέον δε συνάδει με το ενωσιακό δίκαιο.

Επιπροσθέτως, σημειώνεται πως η εφαρμογή της ρήτηρας δεν εισάγεται ει' αόριστον, αλλά φέρει **περιορισμένο χρονικό εύρος εφαρμογής**. Συναφώς υπενθυμίζεται ότι το Σύνταγμα ρητώς περιλαμβάνει τη διασφάλιση δύο ρητρών, της ρήτηρας νησιωτικότητας και της ρήτηρας ορεινότητας, βάσει των ιδιαίτερων συνθηκών και αναγκών των νησιωτικών και ορεινών περιοχών της πατρίδας μας, οι οποίες έχουν πάγιο διαρκή χαρακτήρα (παράγραφος 4 άρθρου 101: «*ο κοινός νομοθέτης και η Διοίκηση, όταν δρουν κανονιστικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών και ορεινών περιοχών, μεριμνώντας για την ανάπτυξή τους*»). Στην ίδια κατεύθυνση κινείται η προτεινόμενη ρήτρα δίκαιης μετάβασης, μόνο που η χρονική διάρκειά της είναι περιορισμένη, καθώς συμπίπτει με το χρονικό διάστημα ολοποίησης της απολιγνιτοποίησης και μέχρι την πλήρη άρση των συνεπειών της. Ως εκ τούτου, με την εξουσιοδοτική διάταξη της παραγράφου 14 του προτεινόμενου άρθρου θεσπίζεται η διαδικασία έκδοσης **Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου** για το πέρασ εφαρμογής του, κατόπιν **αιτιολογημένης πρότασης** του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Μακεδονίας, που λαμβάνεται μετά από **σύμφωνη γνώμη** της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Δυτικής Μακεδονίας.

Αναφορικά με το ύψος δαπάνης που ενδεχομένως προκαλείται από τις προτεινόμενες διατάξεις, κατά τη συνηθή έκφραση που χρησιμοποιεί το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους στις Εκθέσεις του, εξαρτάται από **πραγματικά γεγονότα**, ήτοι από το περιεχόμενο των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων που εφεξής, αντιστοίχως, θα κατατίθενται προς ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων και θα εκδίδονται από τα Υπουργεία και τους Φορείς Γενικής Κυβέρνησης.

Εν κατακλείδι, η αποδοχή και ψήφιση της παρούσας Τροπολογίας αναδεικνύεται απολύτως **επείγουσα και απαραίτητη**, προκειμένου οι πολίτες της Δυτικής Μακεδονίας να υπερβούν τις προκλήσεις της απολιγνιτοποίησης, να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις της, να ανακτήσουν πάγια κερκτημένα τους που ανατράπηκαν και να διασφαλίσουν ένα μέλλον αξιοπρέπειας, ανθεκτικότητας, ευημερίας, ενεργειακής δημοκρατίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Τροπολογία - Προσθήκη

Στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «*Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 - Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας - Αναδιοργάνωση των ιπτροδικαστικών υπηρεσιών - Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust - Μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας - Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις*».

ΑΡΘΡΟ ...

Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης για τη Δυτική Μακεδονία

Στο Μέρος Γ' «*Λειτουργία Επιτελικού Κράτους*» του νόμου **4622/2019** «*Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης*» (Φ.Ε.Κ. Α' 133), **προστίθεται άρθρο 67Α** ως εξής:

« Άρθρο 67Α

Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης για τη Δυτική Μακεδονία

1) Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, τα Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα, οι Υφυπουργοί, οι Γενικοί Γραμματείς του άρθρου 41, οι Ειδικοί Γραμματείς του άρθρου 42, οι Υπηρεσιακοί Γραμματείς του άρθρου 36, η Κεντρική Δημόσια Διοίκηση κατά το άρθρο 18, καθώς και το σύνολο των Διοικήσεων των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, ιδίως δε στις προτεινόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές πράξεις, **υποχρεούνται να εφαρμόζουν ρήτρα δίκαιης μετάβασης**, με ειδική κατά προτεραιότητα λήψη θετικών μέτρων ιδιαίτερης μέριμνας προς όφελος των κατοίκων στις υπό απολιγνιτοποίηση περιοχές των Περιφερειακών Ενότητων Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

2) Στη Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης προστίθεται νέος Τομέας Πολιτικής «**Δίκαιης Μετάβασης**», ως οργανική μονάδα επιπέδου Αυτοτελούς Τμήματος, που συντονίζει και ελέγχει, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Συντονισμού των Υπουργείων του άρθρου 38,

τη διυπουργική εφαρμογή της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης και τη συμβατότητα με αυτήν του Ενοποιημένου Σχεδίου Κυβερνητικής Πολιτικής της παραγράφου 1 του άρθρου 49, όλων των Σχεδίων Δράσης των Υπουργείων της παραγράφου 3 του άρθρου 49, καθώς και όλων των προτεινόμενων νομοσχεδίων, προεδρικών διαταγμάτων και κανονιστικών πράξεων.

Κατά τα οριζόμενα στο προηγούμενο εδάφιο, στην παράγραφο 3 του άρθρου 16 «Γενική Γραμματεία Συντονισμού» του Προεδρικού Διατάγματος 98/2020 «*Οργανισμός της Προεδρίας της Κυβέρνησης*» (Φ.Ε.Κ. Α' 236), όπως έχει τροποποιηθεί από το Π.Δ. 19/2022 (Φ.Ε.Κ. Α' 54), προστίθεται νέα περίπτωση (γ) ως εξής: «γ) *Αυτοτελές Τμήμα Δίκαιης Μετάβασης*».

3) Το «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.) Παρακολούθησης και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου» του άρθρου 27 της Προεδρίας της Κυβέρνησης, εντός δύο μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, αναβαθμίζεται, ώστε να είναι εφικτή η άμεση και αδιάλειπτη παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης στο κυβερνητικό έργο.

4) Στα «Συμβόλαια Απόδοσης» που κατά το άρθρο 43 υπογράφουν οι Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς με τους οικείους Υπουργούς, εφεξής περιλαμβάνεται και αξιολογείται ετησίως η εφαρμογή της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης. Συμβόλαια απόδοσης που έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ, επικαιροποιούνται εντός μηνός από την έναρξη ισχύος του παρόντος, με συμπερίληψη της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης.

5) Ο «Ετήσιος Προγραμματισμός Ανθρώπινου Δυναμικού του Δημόσιου Τομέα» του άρθρου 51 καταρτίζεται με εφαρμογή της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης, με προτεραιότητα την κάλυψη των κενών οργανικών θέσεων στη Δυτική Μακεδονία.

6) Στις αρμοδιότητες της «Πολιτικής Επιτροπής Παρακολούθησης Δημόσιων Πολιτικών» του άρθρου 55, στην οποία προβλέπεται η συμμετοχή των αρμόδιων Γενικών και Ειδικών Γραμματέων και τακτικώς συγκαλείται πριν τη σύγκληση του Υπουργικού Συμβουλίου, περιλαμβάνεται και η παρακολούθηση εφαρμογής της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης.

7) Στις «Αρχές Καλής Νομοθέτησης» του άρθρου 58 κατά την κατάρτιση σχεδίων νόμων και κανονιστικών πράξεων, καθώς και κατά την αξιολόγηση, απλούστευση και αναμόρφωση αυτών, περιλαμβάνεται η εφαρμογή της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης.

8) Στην «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης», η οποία κατά το άρθρο 62 συνοδεύει κάθε σχέδιο νόμου, προσθήκη ή τροπολογία, καθώς και κάθε κανονιστική απόφαση μείζονος οικονομικής ή κοινωνικής σημασίας, εφεξής περιλαμβάνεται θεματική ενότητα «Δίκαιης Μετάβασης». Σε αυτήν τη θεματική

ενότητα, αναλύονται με τεκμηρίωση οι συνέπειες κάθε ρύθμισης, ήτοι οφέλη, κόστος και κίνδυνοι, από την εφαρμογή της ρήτρας δίκαιης μετάβασης. Εντός μηνός από την έναρξη ισχύος του παρόντος, βάσει των δύο προηγούμενων εδαφίων, η Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης συντάσσει και δημοσιεύει επικαιροποίηση του υποδείγματος Ανάλυσης Συνπειών Ρύθμισης της παραγράφου 5 του άρθρου 62.

9) Οι **Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές**, τις οποίες συστήνει η Προεδρία της Κυβέρνησης κατά το άρθρο 63, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους εφαρμόζουν και τη ρήτρα δίκαιης μετάβασης.

10) Η «**Επιτροπή Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας**» του άρθρου 64, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, ελέγχει, αξιολογεί και γνωμοδοτεί και για την εφαρμογή της ρήτρας δίκαιης μετάβασης.

11) Η ρήτρα δίκαιης μετάβασης λαμβάνεται υπόψη κατά την κατάρτιση του **Κρατικού Προϋπολογισμού**, με ειδική τεκμηρίωση της εφαρμογής της να αποτυπώνεται διακριτά στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού.

12) Στο άρθρο 120 «**Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης**» του ν. 4635/2019 (Φ.Ε.Κ. Α' 167) ως ισχύει, αναφορικά με την κατάρτιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) για το σχεδιασμό, διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), **προστίθεται** παράγραφος 6 ως εξής: «6. Η ρήτρα δίκαιης μετάβασης λαμβάνεται υπόψη κατά την κατάρτιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α). Το Υπουργικό Συμβούλιο, πριν εγκρίνει το Ε.Π.Α. κατά το β' εδάφιο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, ελέγχει την εφαρμογή της ρήτρας δίκαιης μετάβασης και σε περίπτωση που δεν τεκμηριώνεται η εφαρμογή της, αναπέμπει το Ε.Π.Α. προς άμεση τροποποίηση.»

13) Η Προεδρία της Κυβέρνησης δημοσιεύει εντός του Ιανουαρίου εκάστου έτους «**Έκθεση Απολογισμού Εφαρμογής της Ρήτρας Δίκαιης Μετάβασης**», την οποία αποστέλλει στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, στην Περιφερειακή Ένωση Δήμων Δυτικής Μακεδονίας και στο Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας. Η Έκθεση περιλαμβάνει συγκεκριμένα απολογιστικά δεδομένα για την εφαρμογή της ρήτρας κατά το προηγούμενο έτος στα πεπραγμένα εκάστου Υπουργείου και Φορέα Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και στη **νομοπαρασκευαστική διαδικασία**.

14) Η ισχύς των ανωτέρω παραγράφων 1 έως και 13 παύει με την έκδοση Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν πρότασης του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Μακεδονίας. Το Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας, με σύμφωνη γνώμη της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Δυτικής Μακεδονίας, αποστέλλει πρόταση για την έκδοση της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου του προηγούμενου εδαφίου, όταν τα οικονομικά, εργασιακά, αναπτυξιακά,

παραγωγικά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και πληθυσμιακά δεδομένα στη Δυτική Μακεδονία, βάσει δημοσιευθέντων στοιχείων όπως της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat) και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), θα αποδεικνύουν πως η δίκαιη μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας στη μεταλιγνιτική εποχή Ενεργειακής Δημοκρατίας θα έχει ολοκληρωθεί και, κατά συνέπεια, δεν θα συντρέχει πλέον ο σκοπός θεσπίσεως του παρόντος άρθρου. »

Ο προτείνων Βουλευτής

Κουκουλόπουλος Παρασκευάς (Πάρτις)

Αριθμ. | Γεν. 306
Ειδ. 30
Επιτελέστηκε σήμερα στις 22.1.2025 και ώρα 17.40
• Καταθέσει • Δ/ντής Πρωτ. Κουκουλόπουλος

Παρ. Κουκουλόπουλος

Επικαιροποίηση των Επιπτώσεων της Απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία με χρονικό Ορίζοντα το 2028

Το 2012 με πρωτοβουλία του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας/τμήμα Δυτικής Μακεδονίας (ΤΕΕ/ΤΔΜ), εκτιμήθηκαν οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης με όρους απώλειας πλούτου και θέσεων εργασίας, με χρονικό ορίζοντα το 2040. Η μελέτη αποσκοπούσε στην αποτύπωση της εξάρτησης της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) και της Απασχόλησης σε επίπεδο Δυτικής Μακεδονίας από την παραγωγή λιγνίτη.

Τον Ιανουάριο του 2020 και μετά την ανακοίνωση του Πρωθυπουργού για καθολική απολιγνιτοποίηση του εθνικού ηλεκτροπαραγωγικού μίγματος έως το 2028, η μελέτη αναθεωρήθηκε¹ στη βάση των νέων χρονοδιαγραμμάτων, με τα στοιχεία της περιόδου 2012-2017 να είναι προσωρινά.

Ως όρος, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) περιγράφει την αξία της ακαθάριστης παραγωγής της Περιφέρειας που παράγεται κατά τη διάρκεια ενός έτους και υπολογίζεται από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) αφού αφαιρεθούν οι Εισαγωγικοί Δασμοί & Φόροι καθώς και ο ΦΠΑ. Σε αντίθεση με το ΑΕΠ που προσδιορίζει κυρίως το μέγεθος μιας οικονομίας, η ΑΠΑ αντανακλά το επίπεδο ευημερίας του πληθυσμού δεδομένου ότι περιλαμβάνει το σύνολο των πρωτογενών εισοδημάτων και αντιπροσωπεύει την προστιθέμενη αξία που δημιουργείται από τους τομείς που παράγουν αγαθά και υπηρεσίες εντός της περιφέρειας αναφοράς.

Εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία Εισροών – Εκροών (Input-Output Model) και λαμβάνοντας υπόψη μηδενική παραγωγή λιγνίτη το 2028, τα ευρήματα της μελέτης του 2020 για τη Δυτική Μακεδονία είχαν ως ακολούθως:

- Συρρίκνωση της ΑΠΑ κατά 26% και ετήσια απώλεια εισοδημάτων ύψους 1.2 δισ. €
- Απώλεια 21.000 θέσεων εργασίας² και μείωση της απασχόλησης σε ποσοστό 24%
- Συνολική απώλεια εισοδήματος για την περίοδο (2013-2028) ύψους 9 δισ. €

Πρέπει βεβαίως να τονισθεί ότι οι προαναφερόμενες επιπτώσεις αφορούσαν στο σενάριο της μηδενικής αντίδρασης (business as usual) αλλά και της μη απώλειας οικονομικά ενεργού πληθυσμού λόγω εσωτερικής ή εξωτερικής μετανάστευσης. Στο σενάριο δηλαδή όπου η επιταχυνόμενη μείωση της λιγνιτικής παραγωγής και η απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων με καταληκτική χρονολογία το 2028, δεν θα συνοδεύεται από μέτρα και παρεμβάσεις ανάσχεσης της απώλειας πλούτου και θέσεων εργασίας. Πρακτικά, οι επιπτώσεις καταδεικνύουν με ποσοτικό τρόπο το **μέγεθος** και την **έκταση** των απαιτούμενων παρεμβάσεων και αναγκαίων χρηματοδοτήσεων σε επίπεδο Δυτικής Μακεδονίας.

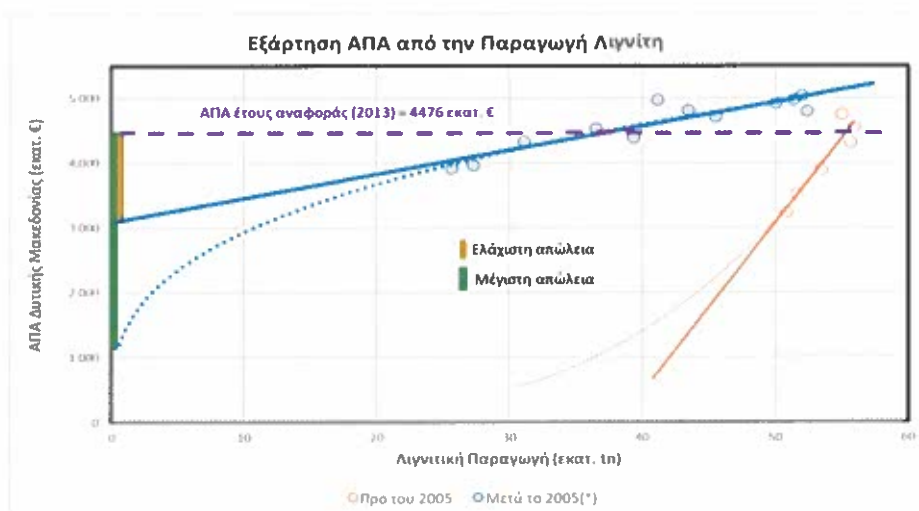
Επιπλέον, προέκυψαν και τα ακόλουθα ευρήματα τα οποία συμπληρώνουν τις οριακές συνθήκες της περιοχής στην κατεύθυνση της ενεργειακής μετάβασης:

- Το 2009 καταγράφηκε κορύφωση του ΑΕΠ της Δυτικής Μακεδονίας, το οποίο ξεπέρασε τα 5 δισ €, με ταυτόχρονη κορύφωση των θέσεων απασχόλησης οι οποίες υπερέβησαν τις 110 χιλιάδες. Έκτοτε, τα δύο μεγέθη βαίνουν σταθερά μειούμενα, με την απασχόληση να μειώνεται με ευδιάκριτα εντονότερο ρυθμό.
- Σε επίπεδο Δυτικής Μακεδονίας τεκμηριώνεται με μαθηματικό τρόπο η ευθεία συσχέτιση μεταξύ λιγνιτικής παραγωγής και θέσεων απασχόλησης. Για κάθε εκατομμύριο τόνους παραγόμενου λιγνίτη, συντηρούνται 185 θέσεις εργασίας στον

¹ Δ. Σωτηρόπουλος, Ε. Καρλόπουλος, Α. Σουμελίδης, Α. Δημητρίου, «Η Βιομηχανία Λιγνίτη στη Δυτική Μακεδονία», Ιανουάριος 2020

² Άμεσες, έμμεσες και επαγόμενες θέσεις εργασίας

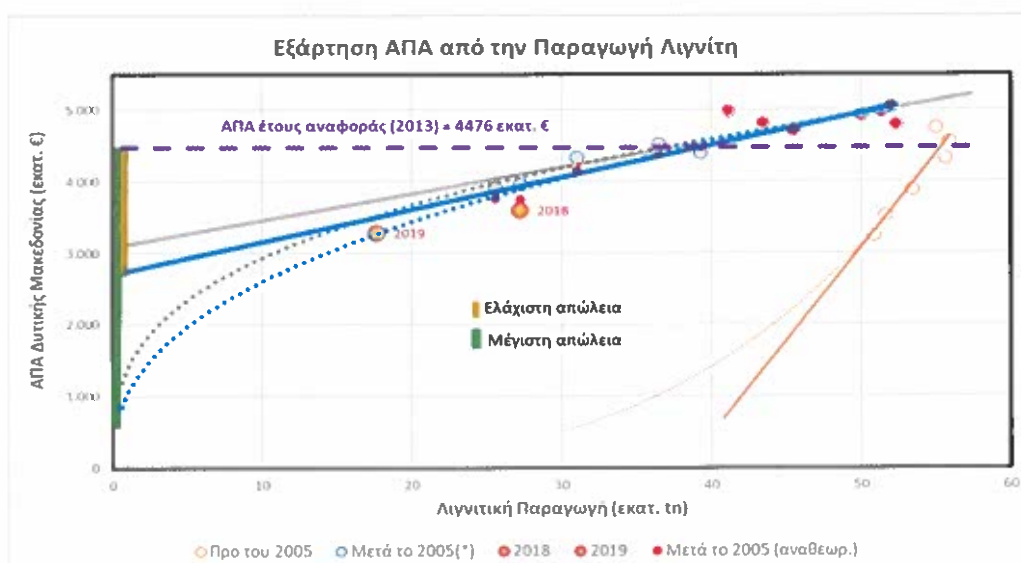
Κλάδο Ορυχεία-Ενέργεια και δημιουργούνται συνολικά 725 θέσεις στην τοπική αγορά εργασίας.

Διάγραμμα 1: Εξάρτηση ΑΠΑ Δυτ. Μακεδονίας από την Παραγωγή Λιγνίτη (2012-2017 προσωρινά στοιχεία, εκτίμηση 2020)

Όπως αποτυπώνεται στο παραπάνω Διάγραμμα 1, η μελέτη του 2020 ανέδειξε ότι με μηδενισμό της λιγνιτικής παραγωγής το 2028, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της Δυτικής Μακεδονίας θα κινηθεί μεταξύ 3,2 και 1,0 δισ. ευρώ. Πρακτικά, μεταξύ της έντονης μπλε γραμμής (αναμενόμενο όριο) και της μπλε διακεκομμένης (απευκταίο όριο). Βέβαια, ακόμη και με τα προσωρινά στοιχεία του 2017, αποτυπώθηκε ξεκάθαρα ότι η ΑΠΑ της Δυτικής Μακεδονίας κινήθηκε προς την διακεκομμένη γραμμή, σηματοδοτώντας περισσότερο αρνητικές εξελίξεις για την περιοχή μας. Βέβαια, η μελέτη του 2020 δεν είχε στη διάθεσή της τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για τα έτη 2018-2019 και στηρίχθηκε σε μαθηματικές παραδοχές.

Πρόσφατα, τον **Ιανουάριο του 2022** η Ελληνική Στατιστική Αρχή ανακοίνωσε τα στοιχεία των εν λόγω ετών (με παράλληλη οριστικοποίηση των στοιχείων των ετών 2012-2017) και η μελέτη επικαιροποιήθηκε άμεσα, με τα επίσημα πλέον δεδομένα για την περίοδο 2012-2019.

Διάγραμμα 2: Εξάρτηση ΑΠΑ Δυτ. Μακεδονίας από την Παραγωγή Λιγνίτη με αναθεωρημένα στοιχεία

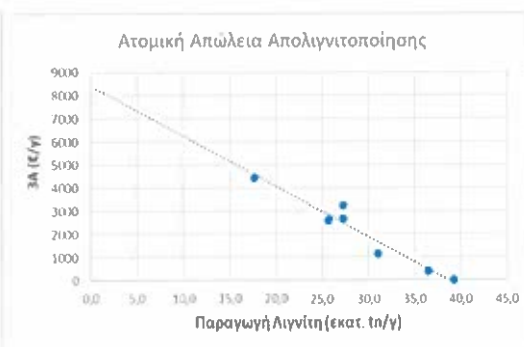
Όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 2, για την περίοδο 2017-2019 η ΑΠΑ της Δυτικής Μακεδονίας κινείται σταθερά προς το απευκταίο σενάριο, ενώ οι δύο καμπύλες (γκρι συνεχής και γκρι διακεκομμένη γραμμή) της προηγούμενης εκτίμησης, μετά την αναθεώρηση των στοιχείων της περιόδου 2012-2017, δείχνουν μεγαλύτερη επιδείνωση (μπλε συνεχής και μπλε διακεκομμένη γραμμή). Τα ευρήματα της μελέτης επιβεβαιώνονται πλήρως από τις πρόσφατες ανακοινώσεις της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής σύμφωνα με τις οποίες η Δυτική Μακεδονία για το διάστημα 2018-2019 κατέγραψε ΑΠΑ 3,288 δις ευρώ, μειωμένη κατά 8,8%.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον Νόμο του Οκυη, υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ της πραγματικής μεγέθυνσης της οικονομίας και των μεταβολών του ποσοστού ανεργίας. Αυτό σημαίνει ότι όταν για παράδειγμα χάνεις 8.8% της οικονομίας σε ένα έτος, οδηγείσαι σε μείωση της απασχόλησης κατά 5,2%. Για να ανακτήσεις τη συγκεκριμένη απώλεια θέσεων εργασίας, θα πρέπει να αυξήσεις το ΑΕΠ κατά 11% και όχι κατά 8,8%. Πρακτικά, οι χαμένες θέσεις εργασίας κοστίζουν ακριβότερα για να ξαναδημιουργηθούν.

Προκειμένου να γίνει περισσότερο αντιληπτή στο μέσο πολίτη η επίπτωση της μείωσης ΑΠΑ, δημιουργήθηκε ένας δείκτης που ονομάστηκε **Ατομική Απώλεια Απολιγνιτοποίησης (3Α)** που περιγράφει την μέση απώλεια εισοδήματος του κάθε πολίτη της Περιφέρειας για κάθε έτος, σε σχέση με το έτος αναφοράς που θεωρείται το 2013. Ο δείκτης προκύπτει ως το αποτέλεσμα της μείωσης ΑΠΑ με έτος αναφοράς το 2013, διαιρεμένης με τον πληθυσμό της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 3: Εξέλιξη 3Α για την περίοδο 2013-2019

Διάγραμμα 4: Εξάρτηση της 3Α από την παραγωγή λιγνίτη

Στο Διάγραμμα 3 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του δείκτη 3Α, σταθερά αυξανόμενου, ενώ στο Διάγραμμα 4 παρουσιάζεται η εξάρτηση του δείκτη 3Α από την παραγωγή λιγνίτη στην περιοχή. Είναι πλέον αντιληπτό ότι μόνο για το 2019 ο πολίτης της Περιφέρειας έχασε κατά μέσο όρο 4.449 €, ενώ όταν η παραγωγή λιγνίτη θα μηδενιστεί, θα έχει χάσει οριστικά 8.500 € από το ετήσιο εισόδημά του. Αν λάβουμε υπόψη ότι το επίσημο κατά Κεφαλή Εισόδημα της Περιφέρειας για το 2013 ήταν 15.707 €, κατά το μηδενισμό της παραγωγής λιγνίτη, ο πολίτης της Δυτικής Μακεδονίας θα έχει απωλέσει το 54% του εισοδήματός του.

Αυτών δεδομένων, η πρόσφατη επικαιροποίηση της μελέτης ανέδειξε τα ακόλουθα ευρήματα:

- Η οικονομία της Δυτικής Μακεδονίας κινείται σε πτωτική πορεία και με τάση επιβεβαίωσης του πλέον αρνητικού σεναρίου.
- Λαμβάνοντας υπόψη ότι την περίοδο 2018-2019 όλες ανεξαιρέτως οι Περιφέρειες της χώρας κατέγραψαν αύξηση της ΑΠΑ και μόνον η Δυτική Μακεδονία κατέγραψε σημαντική μείωση κατά 8,8%, οι αιτίες της πτωτικής πορείας σχετίζονται προφανώς με ενδοπεριφερειακές, δομικές αδυναμίες και διαρθρωτικές ιδιαιτερότητες.

- Για να ξαναδημιουργηθούν οι χαμένες θέσεις εργασίας (από το 2013 μέχρι σήμερα), θα απαιτηθεί μια αύξηση του τοπικού ΑΕΠ κατά 23% πάνω από τα επίπεδα του 2013. Δεδομένου όμως ότι το ΑΕΠ της Δυτικής Μακεδονίας βαίνει έκτοτε συνεχώς πτωτικά, οι προβλεπόμενοι οικονομικοί πόροι των ταμείων Δίκαιης Μετάβασης ενδεχομένως να μην επαρκούν και πιθανώς να απαιτηθεί μια τεκμηριωμένη αναθεώρησή τους.
- Δεδομένου ότι από το 2013 δεν υπήρξαν ουσιαστικές παρεμβάσεις ανάσχεσης των επιπτώσεων της απολιγνιτοποίησης, ο μέσος πολίτης της Δυτικής Μακεδονίας απώλεσε σημαντικό μέρος των εισοδημάτων του σε ετήσια βάση, με αποτέλεσμα μόνο για το 2019 να έχει απωλέσει περίπου 4.500 ευρώ.
- Λαμβάνοντας υπόψη ότι την περίοδο 2015-2020 ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας μειώθηκε κατά 11.750 κατοίκους³ καταγράφοντας το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης πανελλαδικά, η δημογραφική συρρίκνωση της Δυτικής Μακεδονίας και η απώλεια ενεργού πληθυσμού (που θα οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη ύφεση την περιοχή), αναδύεται σε **εξαιρετικά** σημαντικό πρόβλημα. Η άμεση εφαρμογή στρατηγικών OASIS⁴, προτείνεται ως μια δόκιμη διαδικασία προσέγγισης από την πλευρά των περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Δημήτρης Σωτηρόπουλος
Χημικός Μηχανικός, MSc

Ευάγγελος Καρλόπουλος
Χημικός Μηχανικός, MSc

---

³ INSETE Intelligence, 2021

⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, A9-0061/2021